

SIMBOLURI ALE CINSTIRII DEDICATE LUI ANDREI ȘAGUNA

Virgiliu Z. TEODORESCU*

virgiliu.teodorescu@gmail.com

*„Dacă un popor nu voiește să se desființeze pe sine
însuși în momentul în care s-a ajuns în pragul unei
culturi mai înalte, nu-i este iertat să cedeze terenul
fresc al culturii naționale unei culturi străine.”*

Valeriu Braniște¹

ABSTRACT: The author embarks upon a study concerning the way the contemporaries and successors of Andrei Șaguna have appreciated throughout the years his contributions to the advancement of the Romanian nation, to the moral and cultural affirmation in the nineteenth century context. In the mean time, he makes a presentation of the plastic art works – sculpture – which were dedicated to this brilliant precursor by sleeping partners and

---

* Profesor, membru în comitetul de coordonare a Comisiei de Istoria Orașelor din cadrul Academiei Române.

¹ Valeriu BRANIȘTE (10/22 ianuarie 1869, Cincu Mare, jud. Brașov – 1 ianuarie 1928, Lugoj, jud. Timiș), studii la Sibiu de filosofie și filologie, carieră didactică, gazetar, om politic, militant pentru realizarea Unirii, membru în Consiliul Dirigent 1918–1920; contribuții la înființarea Universității din Cluj, publicist, între 1901–1918 a condus periodical Drapelul din Lugoj, membru de onoare al Academiei Române 1919; Valeriu Braniște, *În cultura proprie trăiește națiunea*, în „Drapelul”, anul VIII, 1908, nr. 141; *idem*, *Oameni, fapte, întâmplări*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1980; Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea*, (în continuare L.P.-E.C.), București, 1940, p. 125; *Dicționar enciclopedic român*, (în continuare D.E.R.), Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 231; Arhivele Naționale – Direcția Arhivelor Istorice Centrale (în continuare A.N.-D.A.I.C.), fond Ministerul Finanțelor – Direcția Contabilității, dosar 675/1929, f. 3, 14, 81.

creators. Suggestions are made concerning the creation of new works to complete this patrimony within the next few years.

Fig. nr. 1. Mitropolitul Andrei Șaguna.

A prelua și duce pe mai departe învățăturile înaintașilor este o scumpă moștenire ce merită toată atențiunea generațiilor. Exemplul acestora, dăruirea lor pentru faptele de bine se constituie chemarea la acțiune, mijlocul de afirmare a națiunii în concertul care duce la recunoașterea calității popoarelor. În acest context faptele înaintașului Andrei Șaguna² s-au constituit și se constituie un permanent exemplu.

² Anastasie /la călugărire Andrei/ ȘAGUNA (20 decembrie 1808/1 ianuarie 1809, Mișcolț în Ungaria – 28 iunie 1873, Sibiu, înmormântat la Rășinari), studii la

În decursul vieții sale a fost admirat, urmat, invidiat, ponegрит, urmărit și chiar înjosit în unele momente. El a avut tăria de caracter a unui adevărat luptător pentru o cauză ce-i reclama totala dăruire pentru a ține linia dreaptă a demnității constituindu-se un exemplu de urmat, mai ales, de către năpăstuiții timpului.

Procedăm în continuare, în aceste momente când este necesar să avem un antemergător în calitate de port drapel, la redarea unor spicuiți din caracterizările formulate de către contemporani și urmași pentru a înțelege crezul pe care l-a slujit în anii vieții.

Alexandru Odobescu³, referindu-se la rolul acestuia, la constituirea și conducerea destinelor începuturilor activității Astei remarca: „... multă prudență, multă prudență, multă abnegațiune și mult patriotism concentrat”⁴.

În anul 1900, în plenul Academiei Române, Nicolae Popea⁵, episcopul de Caransebeș, își rostea discursul de recepție evocând personalitatea mitropolitului Andrei Șaguna. El afirma: „Mitropolitul

---

Mișcolț, Pesta, carieră ecleziastică finalizată în postura de mitropolit al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, contribuții de seamă la dezvoltarea învățământului și a presei în limba română, la întemeierea și conducerea Astei, publicist, membru de onoare al Societății Academice Române ales la 7/19 septembrie 1871.

³ Alexandru ODOBESCU (23 iunie 1834, București – 10 noiembrie 1895, București), studii la București și Paris, scriitor, folclorist, arheolog, director al Teatrului Național, activitate juridică și administrativă, publicist, ales în 1870 membru al Academiei Române.

⁴ Din Ioan Lupaș, *Andrei Șaguna și conducătorii Asociațiunii Transilvane 1861–1922*, conferință ținută la cursurile populare ale Universității din Cluj, 25 noiembrie 1921.

⁵ Neagoș /la călugărire Nicolae / POPEA (17/29 februarie 1826, Satulung, jud. Brașov – 26 iulie/8 august 1908, Caransebeș), studii la Brașov și Blaj, licență în drept la Cluj, licență în teologie la Viena, participant la Revoluția de la 1848, activitate administrativă, devine colaborator a lui Andrei Șaguna, carieră didactică și ecleziastică, episcop de Caransebeș 1899–1908, bun organizator, a ridicat o clădire pentru învățământul teologic, publicist, colaborator la „Tribuna” și alte publicații; Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române* (în continuare M.P. – I.B.O.R.), vol 3, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 205–207, 252, 291, 298, 543; *Idem*, *Dicționarul teologilor români* (în continuare M.P.-D.T.R.), Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 341–342.

Șaguna sta în mare stimă și venerațiune în toate părțile, la români ca și la străini. El era un patriot dintre cei mai buni; pentru aceea îl vedem adeseori în cuvântările sale provocându-ne la patriotism, la simțăminte patriotice”⁶. În răspunsul său, academicianul Dimitrie A. Sturdza⁷ formula aprecierea: „Doi arhieri a avut neamul românesc în secolul al XIX-lea, cari au stat făclii luminătoare în timpul cât au trăit și au rămas făclii luminătoare ale timpului care a urmat după dânșii: Veniamin Costake și Andrei Șaguna. Numele acestor doi bărbați posteritatea îl va pronunța cu o venerațiune nu numai neștirbită, dar crescândă. Acești doi mari mitropoliți au strălucit în mijlocul neamului lor, prin virtuțile lor, prin credința lor, prin faptele lor”⁸.

La momentul centenarului nașterii lui Andrei Șaguna, cu semnificative aprecieri, se evocă omul și faptele. În acest sens criticul și istoricul literar Ion Scurtu⁹ îl aprecia pe omul din generația lui Gheorghe Barițiu¹⁰, Costache Negruzzi¹¹, episcopul Neofit

⁶ Academia Română, *Discursuri de recepțiune XXI, Arhiepiscopul și mitropolitul Andreiu, baron de Șaguna, discurs rostit la 13/ 26 martie 1900 în ședința solemnă sub președinția M.S. Regelui de Nicolae Popea, episcopul Caransebeșului cu răspuns de Dimitrie A. Sturdza, secretar general al Academiei Române*, București, 1900, p. 33.

⁷ Dimitrie A. STURDZA (10 martie 1833, Miclăușeni, comuna Butea, jud. Iași – 8 octombrie 1914, București), studii economice la Bonn și Berlin – Germania, istoric, om politic, deputat, senator, ministru, prim-ministru, șef al Partidului Liberal după 1892, membru al Academiei Române din 1871 și secretar general perpetuu al acestui for, donator și sprijinitor al acesteia.

L.P.-E.C., p. 820; Georgeta Penelea, *Enciclopedia istoriografiei românești*, (în continuare E.I.R.), Editura Științifică și Enciclopedică, București 1978, p. 305–306.

⁸ Vezi nota 5. p. 39.

⁹ Ion SCURTU (17/29 martie 1877, Brașov – 23 iulie 1922, București), studii la Brașov, Budapesta, Cluj, doctorat în litere la Leipzig, carieră didactică la București, publicist; L.P.-E.C., p. 770.

¹⁰ George (Gheorghe) BARIȚIU /Bariț/ (12/24 mai 1812, Jucu, azi jud. Cluj – 20 aprilie/2 mai 1893, Sibiu), studii la Blaj și Cluj, carieră didactică, publicist, participant la Revoluția de la 1848, membru al Partidului Național Român, contribuții la pregătirea Memorandumului, fondator al Asteii, membru al Societății Academice Române 1866; Vasile Curticăpeanu, E.I.R., p. 46; D.E.R., p. 162; Vasile Netea, *George Barițiu – viața și activitatea sa*, Editura Științifică, București 1966.

¹¹ Costache (Constantin) NEGRUZZI (1808, Trifeștii Vechi, jud. Iași – 24 august 1868, Iași), scriitor, folclorist, codirector al Teatrului Național din Iași, activitate administrativă, deputat, publicist, membru al Academiei Române din 1867.

Scriban¹². La centenar a fost publicat și un impresionant volum în care au fost reunite concludente capitole care evidențiază etapele vieții, contribuțiile sale la propășirea cauzei românilor. Cu acest prilej a fost formulată aprecierea: „Pentru toți românii de bine însă acest nume va trebui să răsune, cât mai des și mai înțeuțit, ca o trâmbiță de chemare la muncă nepregetată, la lupta conștientă și neșovăitoare, la îndeplinirea bărbătească, fără zăbavă a datoriiilor față de lege și neam...”¹³.

Cu o atentă formulare îl caracterizează pe Andrei Șaguna, într-o altă împrejurare, istoricul Ion Lupaș¹⁴: „Cine va cumpăni toate rezultatele activității uriașe a lui Șaguna și le va judeca cu măsură dreaptă va trebui să înțeleagă că în răstimpul de la 1846–1873, în toate ramurile vieții naționale a românilor ortodocși din Ardeal toate câte s-au făcut, prin dânsul s-au făcut, și fără de dânsul nimic nu s-a făcut, ce s-a făcut”¹⁵.

Momentul 1923 a conferit, în condițiile României unite prin voința tuturor românilor la 1918, prilejul de a-l omagia la împlinirea a 50 de ani de la moartea sa. În acest context, atât Miron Cristea¹⁶,

¹² Nicolae /la călugărire Neofit/ SCRIBAN (1803, Burdujeni, jud. Suceava – 9 octombrie 1894, Burdujeni), studii în mănăstirea Todireni, călugărit la Gorovei, a urmat Academia Mihăileană din Iași și Colegiul Național Sf. Sava, București, carieră ecleziastică și didactică, militant pentru Unirea Principatelor, loțiitor de episcop, publicist; L.P.-E.C., p. 709; M.P.-D.T.R., p. 398–399.

¹³ *Mitropolitul Andreiu baron de Șaguna – Scriere comemorativă la serbarea centenară a nașterii lui*, Sibiu, 1909, p. 8. A fost o ediție de lux având pe copertă stema baronului de Șaguna, tiparul și hârtia de foarte bună calitate, la fel și reproducerea fotografice.

¹⁴ Ion LUPAȘ (9 august 1880, Săliște, jud. Sibiu – 3 iulie 1967, București), studii la Sibiu, Brașov, litere și filosofie la Budapesta, Berlin, doctor în istorie și limba latină 1904, specializare în Italia, carieră didactică, om politic, participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, 1 decembrie 1918, membru în Consiliul Dirigent, ministru, organizator al învățământului românesc în Universitatea din Cluj și al Institutului de Istorie Națională din Cluj, publicist, membru al ASTRA, membru corespondent al Academiei Române 1914, titular 1916; L.P.-E.C., p. 500–501; Pompiliu Teodor, E.I.R., p. 202.

¹⁵ Ion Lupaș, *Viața și faptele lui Andrei Șaguna*, Biblioteca Societății Steaua, București, 1913, p. 92–93.

¹⁶ Elie /la călugărire Miron/ CRISTEA (18 iulie 1868, Toplița, jud. Harghita – 6 martie 1939, Cannes – Franța, înmormântat în pronaosul Catedralei Patriarhiei

mitropolitul primat al Bisericii Ortodoxe Române, format la vatra mitropolitană a Sibiului lui Șaguna, cât și omul politic Ion I. C. Brătianu¹⁷ au rostit cuvinte de profund respect, apreciind contribuția lui la opera de exprimare și susținere a majorelor năzuințe ale națiunii române.

În anul 1928 Ion Lupaș revenea în atenția publicului cu un alt articol evocând faptele de bine ale lui Andrei Șaguna¹⁸.

În anul 1938, în condițiile înăsprii climatului politic internațional Gheorghe Tulbure¹⁹ formula următoarea apreciere: „Viața și opera mitropolitului Șaguna este un fragment de istorie... De la

---

Bisericii Ortodoxe Române), studii la Bistrița, Năsăud, licența în teologie la Sibiu, filosofia și filologia modernă, inclusiv doctoratul în litere la Budapesta 1894, carieră ecleziastică, secretar al Consistoriului, monah din 1902, asesor, episcop al Caransebeșului 1909/1910 – 1919, participant la Marea Adunare Națională 1 decembrie 1918, membru al delegației venită la București pentru a prezenta regelui Ferdinand I documentele Unirii, Mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Române decembrie 1919, patriarh al Bisericii Ortodoxe Române 1925, regent 1927–1930, prim-ministru 1938–1939, consilier de Coroană, publicist, membru de onoare al Academiei Române 1919; A.N.-D.A.I.C., fond Miron Cristea, dosar 15, f. 45, cuvântare rostită la 12 iulie 1923 la parastasul de la mormântul lui Andrei Șaguna din Rășinari, jud. Sibiu; *Ibidem*, fond S.O.N.F.R. – C.C. II, dosar 282; *Ibidem*, fond Onisifor Ghibu, dosar 671/1932; L.P.-E.C., p. 556–557; Elie Miron Cristea, *Pagini dintr-o arhivă inedită*, Editura Minerva, București, 1984, 436 p.; M.P.-D.T.R., p. 133–134.

¹⁷ Ion I.C. BRĂTIANU (20 august 1864, Florica – Ștefănești, jud. Argeș – 24 noiembrie 1927, înmormântat în mausoleul familiei din biserica de la Florica), studii tehnice, inginer, absolvent al Școlii de Poduri și Șosele din Paris, angajat la C.F.R. în 1889, om politic liberal, conducător al partidului 1909–1927, deputat din 1895, ministru, prim-ministru, militant pentru realizarea reformelor și a unității naționale, membru de onoare al Academiei Române ales în 1923; A.N.-D.A.I.C., fond Ion I.C. Brătianu, inv. 824, dosar 67/1923; Dem. I. Dobrescu, *Caractere*, București, 1933, p. 74–80; D.E.R., p. 239.

¹⁸ Ioan Lupaș, *Un mare ctitor*, în „Universul literar”, București, anul XLIV, nr. 43 din 21 octombrie 1928, p. 685; peste ani se va referi la Valoarea operei lui Andrei Șaguna, în: „Parlamentul românesc”, București, anul 6, nr. 168–170 din 20 aprilie 1935, p. 19–21.

¹⁹ Gheorghe TULBURE (1879?1880–1954) om politic, deputat, primar al orașului Oradea, inspector al învățământului primar, publicist, colaborări la „Luceafărul”, „Țara Noastră”, „Tribuna”; L.P.-E.C., p. 866; Mihail Straje, *Dicționar de pseudonime*, Editura Minerva, București, 1973, p. 737–738.

1846 până la 1873 îl găsim în vâltoarea vieții naționale a românilor de dincolo de Carpați cu mâna pe cârmă. Sortit să acționeze într-un climat politic cu desăvârșire dușmănos și machiavelic, antiortodox și antiromânesc... Șaguna a fost însă un deschizător de multe drumuri, un semănător în diverse ogoare²⁰.

Am redat câteva din aprecierile contemporanilor și urmașilor care în decursul anilor s-au exprimat definind rolul lui Andrei Șaguna în evoluția istorică a românilor. Ele sunt necesare a fi transmise generațiilor viitoare.

În crugul istoriei au urmat deceniile din a doua parte a secolului XX când dominante au fost fie tăcerea, fie reaua voință manifestată pentru a-l trece în conul de umbră al istoriei. Au fost și momente când procesul de metamorfoză a societății românești i-a determinat pe culturnicii istorici²¹ să-l definească chiar ca potrivnic năzuințelor poporului român. Erau anii când prevalau preocupările de manifestare a atașamentului la cauza internaționalismului proletar și, ca atare, pe drumul impusei sovietizării, se proceda la ponegrirea acelor care au ridicat sus stindardul național. Treptat însă s-a procedat la o remaniere a celor mai sus formulate, găsindu-se cu cale, chiar a fi benefic, să fie subliniat rolul bisericii în apărarea și afirmarea voinței naționale pentru realizarea marilor idealuri. Reținem din această perioadă caracterizarea care i-a definit rolul. În „Istoria Bisericii Ortodoxe Române”²² se menționează: „... timp de 25 de ani, noul ierarh a fost mereu prezent în toate acțiunile culturale, sociale, naționale și bisericesti ale românilor transilvăneni”²³.

* * *

Acum după trecerea anilor avem obligația de a readuce în atenție și pe cei care, prin gând și faptă, trebuie să-și merite recunoștința urmașilor. Venim în continuare cu câteva exemple care sperăm că vor sugera preocupările înaintașilor de a transmite posterității

²⁰ Gheorghe Tulbure, *Mitropolitul Șaguna*, Sibiu, 1938, p. III-IV.

²¹ Mihai Ungheanu, *Holocaustul culturii române, ipoteze de sociologie literară (1944–1989)*, Editura D.B.H. /București/, 1999, 474 p.

²² *M.P.-I.B.O.R.*, vol 3. A se vedea p. 92–112 în care sunt analizate faptele și se face referință la aprecierile de care s-a bucurat Andrei Șaguna.

²³ *Idem*, p. 94.

personalitatea lui Andrei Șaguna, prin redarea trăsăturilor fizice și morale, ipostazelor, în lucrări de sculptură menite să fie amplasate în locuri publice, instituții ecleziastice, piețe, parcuri unde întâlnirea să confere momentului regenerarea sentimentelor de înalt patriotism, catalizator de energii pentru binele României. Ne vom referi la modul cum, în decursul anilor, personalitatea lui Andrei Șaguna a fost în atenția comanditarilor și a artiștilor plastici.

O primă informație²⁴ ne conduce spre ultimii ani ai vieții lui când, la dorința expresă a comunității românești din Brașov, Andrei Șaguna a pozat sculptorului Kugler din Pesta care a realizat un bust (hermă) dăltuit în marmură de Carrara. Comanditarii brașoveni au dorit să marcheze prin acest simbol apropiata sărbătorire a 25 de ani de la sosirea lui Andrei Șaguna în Ardeal. La 21 august 1871 lucrarea era gata. Andrei Șaguna a dorit ca bustul să fie expedit la Brașov, însă, până la urmă, a trebuit să cedeze în fața poziției ferme a donatorilor, lucrarea fiind integrată în patrimoniul ansamblului mitropolitan din Sibiu. Ilarion Pușcariu²⁵ a considerat că această lucrare nu era reușită apreciind că autorul nu a surprins acele calități care-l defineau pe Andrei Șaguna.

În anul 1906 sculptorul Frederic Storck²⁶ a realizat un bust al lui Andrei Șaguna inspirat de imaginile care i-au fost puse la dispoziție și,

²⁴ Nota 13, p. 394, 422, fotografie p. 423.

²⁵ Bucur /la călugărire Ilarion/ PUȘCARIU (2 septembrie 1842, Sopotul Branului, azi jud. Brașov – 26 august/ 8 septembrie 1922, Sibiu), studii la Brașov, Sibiu, Institutul Teologic din Sibiu și Viena, doctor în filosofie Viena 1869, carieră ecleziastică și pedagogică, istoric, activitate în cadrul ASTRA, publicist, membru de onoare al Academiei Române ales în 1916; Ilarion Pușcariu, *Mitropolia românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania*, Sibiu, 1900, 178+434 p.; L.P.-E.C., p. 700; M.P.-D.T.R., p. 371; nota 13, p. 422–423.

²⁶ Frederic (Fritz) STORCK (ianuarie 1872, București – 25 decembrie 1942, București), studii la București și München de artă plastică, vizite de studii în centrele artistice ale Europei, sculptor cu lucrări prezente în forul public, în muzee de artă, în colecții particulare din țară și străinătate. Prin preocuparea urmașilor locuința a devenit muzeu memorial evocând activitatea artiștilor familiei Storck; „Calendarul Minervei, 1906”, anul VIII, București, 1906, fotografie p. 58; „Calendarul Universul, 1944”, București, p. 156–157; Liliana Vârban, Ionel Ioniță, Dan Vasiliu, *Sculptorii Storck – Catalogul operelor de artă ale artiștilor din familia Storck aflate în patrimoniul muzeului „Frederic Storck și Cecilia Cuțescu Storck”*, – sculptură, plachete și medalii, grafică, pictură, Editura Muzeului Municipiului București, 2006, 309 p. text și reproduceri.

mai ales, de descrierile celor care i-au fost în preajmă în timpul vieții. Lucrarea a fost comandată²⁷ de mitropolia ortodoxă din Sibiu.

La sfârșitul secolului al XIX-lea a fost declanșată o amplă acțiune pe teritoriul Transilvaniei pentru strângerea de fonduri care să permită comandarea unui bust al lui Andrei Șaguna. Era, de fapt, o reluare a hotărârii Congresului Național Bisericesc din anul 1878 când propunerea fusese receptată lansându-se un apel pentru strângerea de fonduri. Au fost necesare mai multe decenii pentru a se aduna, prin diverse manifestări lansate de parohii, suma necesară comandării lucrării. Vicisitudini de tot felul au contribuit la întârzierea realizării acestui obiectiv. La începutul anului 1933 se totalizaseră circa 150.000 de lei. A fost anul când Consiliul Județean Sibiu a hotărât să aloce din bugetul viitor suma de 50.000 de lei pentru completarea fondului. S-a lansat un nou apel către toate consiliile județene pentru completarea capitalului și s-a continuat cu colecta publică ajungându-se la finalului anului la suma de 204.630 de lei²⁸.

La Rășinari, acolo unde testamentar Andrei Șaguna își alesese locul de veci²⁹, a fost construit un mausoleu străjuit de doi lei modelați de sculptorul bănățean Alexandru (Șandor) Liuba³⁰.

La liceul din Brad, profesorul sculptor Radu Moga³¹ a realizat în cel de al treilea deceniu al secolului XX un bust evocându-l pe Andrei Șaguna.

²⁷ Nota 13, p. 78–79.

²⁸ A.N.-Direcția Județeană (în continuare D.J...) Sălaj, fond Prefectura jud. Sălaj – Comitele Suprem – Administrative, inv. 328, dosar 475/1899, filele 1. 9; *Ibidem*, A.N. – D.J. Suceava, fond Prefectura jud. Rădăuți, inv. 231, dosar 98/1933, f. 13.

²⁹ Nota 13, p. 301; Alexandru Avram, Vasile Crișan, *Sibiu – ghid de oraș*, Editura Sport-Turism, București, 1983, p. 156.

³⁰ Alexandru (Șandor) LIUBA (10 septembrie 1875, Măidan – mai 1906), studii la Măidan, Oravița, Caransebeș, de sculptură la München unde a obținut premiu. Realizator a unor valoroase busturi ale oamenilor politici români, participant în 1906 la concursul pentru monumentul de la Călugăreni; George Oprescu, *Știri contemporane despre artele plastice în România între 1890–1909*, în: „Analecta”, vol. III, București, 1946, p. 145; *Idem*, *Sculptura statuară românească*, Editura Științifică, București, 1954, p. 103; Florian Tucă, Constantin Ucrain, *Locuri și monumente pașoptiste*, Editura Militară, București, 1978, p. 191–192.

³¹ Radu MOGA (? –?), studii artistice, carieră didactică desfășurând concomitent, în deceniile trei și patru ale secolului XX, o bogată activitate de sculptor. Lucrările sale au fost integrate în forul public în localități ca: Lugoj, jud. Timiș, Arad, Sibiu, Sighișoara Târnaveni, jud. Mureș, Deva, Brad, Aninoasa, jud. Hunedoara

În anul 1973, conform unei hotărâri din anul 1968³², a fost realizat și amplasat în parcul Astra din Sibiu un bust al lui Andrei Șaguna. Lucrarea a fost modelată de către sculptorul Imbre Gyenge³³.

În același an sculptorul Ion Lucian Murnu³⁴ a modelat un portret al lui Andrei Șaguna.

După anul 1990 au fost realizate și amplasate două statui care-l evocă pe Andrei Șaguna. Prima îl redă în jilțul arhieresc în postura de dialogare cu enoriașii. Proporțiile pedestalului, fericit realizate, conferă prin amplasamentul din apropierea bisericii din localitatea din jud. Harghita această calitate de a reține atenția, de a provoca pe privitor la preluarea mesajului înaintașului³⁵.

Cea de-a doua a fost realizată prin voința românilor din județul Covasna și sprijinul material al Ministerului Culturii. Lucrarea a fost încredințată spre realizare sculptorului Paul Vasilescu³⁶. Statuia îl redă

ș.a. *Opere de artă la liceul din Brad*, text și fotografie în „Universul”, București, anul 55, nr. 142 din 26 mai 1938, p. 6.

Virgiliu Z. Teodorescu, *Contribuții documentare referitoare la activitatea sculptorului Radu Moga*, în: „Corviniana, Acta Musei Corviniensis”, Deva, vol. II, 1996, p. 281–287.

³² A.N.-D.A.I.C., fond Uniunea Artiștilor Plastici, dosar 34/1968–1970.

³³ Imre GYENGE (30 septembrie 1939, Alta Medie, jud. Covasna –), studii de artă plastică, carieră didactică, participări la expoziții cu lucrări de sculptură, autor al busturilor: Andrei Mureșanu, Andrei Șaguna, Nicolae Olahus, Mihai Viteazul, a compozițiilor: Familia, Maternitate, Eliberarea, Butinarul (Vida Gheza); Octavian Barbosa, *Dicționarul artiștilor români contemporani*, Editura Meridiane, București, 1976, p. 223. Cataloge de expoziție.

³⁴ Ion Lucian MURNU (2/15 noiembrie 1910, București – 12 aprilie 1984), studii de artă plastică în familie, la Academia de Arte Frumoase din București și în atelierele lui Oscar Han și Corneliu Medrea. Specializare la Roma, carieră didactică, participări la expoziții colective din țară și străinătate, expunând și în expoziții personale organizate în țară și străinătate.

³⁵ Lucrare dăltuită în marmură.

³⁶ Paul VASILESCU (31 august 1936, Sărățeanca, jud. Buzău –), studii de sculptură București, debut în 1962, participant la expoziții colective din țară și străinătate precum și în expoziții personale din țară și străinătate, pentru realizările sale, în anii 1968, 1971, 1976 a obținut premii, carieră didactică.

Octavian Barbosa, *op. cit.*, p. 407–408; Virgiliu Z. Teodorescu, *Gânduri la dezvelirea monumentului Aleksandru Ioan I Cuza în București*, în: „Cronica Fundațiilor”, București, anul III, nr. 19, 2004, p. 6 (după mai bine de un veac de tentative

pe Andrei Șaguna în picioare în ținută de ceremonial în postura de ante-mergător al tuturor celor de o credință. Ea a fost amplasată într-un mic spațiu verde din apropierea primei școli confesionale române din Sfântul Gheorghe, a bisericii cu hramul Sf. Gheorghe și a cimitirului ortodox. Dezvelirea acestui simbol s-a constituind un moment de mare solemnitate care a reunit atât pe românii de pe aceste plaiuri cât și pe cei care onoraseră sesiunile științifice patronate anual de Inspectoratul pentru Cultură al jud. Covasna, Muzeul Spiritualității Românești din Sfântul Gheorghe, Liga Cultural Creștină „Andrei Șaguna” din Sfântul Gheorghe, manifestare care se desfășoară sub genericul „Istorie, cultură și civilizație românească în sud-estul Transilvaniei”. Solemnitatea s-a desfășurat³⁷ în ziua de 23 septembrie 1995 constituindu-se pentru vârstnici și tineri prilej de transmitere a ștafetei simțămintelor patriotice, a voinței de a milita pentru propășirea culturală și în această zonă a țării.

Știind care sunt realizările și amplasamentele cu atât ne este mai ușor să cugetăm pentru a defini ceea ce mai trebui întreprins pentru ca această ilustră personalitate să fie onorată și în alte locuri. Considerăm în acest sens că în zona parcului care străjuiește accesul spre ansamblul Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române ar trebui să fie realizată o galerie a iluștrilor înaintași care au condus destinele bisericii naționale. Printre aceștia Andrei Șaguna trebuie să se afle, exemplul faptelor sale fiind și pentru viitorime dreaptă călăuză. Alte și alte localități pot fi onorate prin realizarea și amplasarea unor asemenea simboluri evocatoare.

Capitala României are o monumentală statuie turnată în bronz după modelarea sculptorului Paul Vasilescu. Referință la realizările artistului plastic.

³⁷ Instituțiile culturale și organizațiile obștești au avut o contribuție deosebită de la momentul ideii ce a reunit entuziaști care au acționat pentru depășirea dificultăților de natură materială, avizări de amplasare, de organizare a manifestărilor dezvelirii monumentului Andrei Șaguna. Vezi presa locală.